

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krome, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računajo naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 6 v. Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inserterov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 11

V Ptuj v nedeljo dne 12. marca 1911.

XII. letnik.

Današnja številka ima zopet 2 strani priložne in šteje torej skupaj 10 strani ter več slik.

Prvaško gospodarstvo.

V „Grazer Tagblattu“ je objavil deželni poslanec dr. E. Negri zanimivi članek o slovensko-prvaškem denarnem gospodarstvu. Temu članku posnemamo sledeče točke:

Leta in desetletja sem se je opazilo dejstvo, da so ob jezikovnih mejah padala nemška posestva v roke prvakov. Bila ni to slovenska moč; tudi ne moč čeških milijonov, s katerimi so se prvaki vedno tako radi bahali. Bila je to le surova sila zločina in goljufije! Najbolj „nobel“ plačnik sta vedno tat in defraudant; to ve vsak plačilni natakari; le-ti ne vprašajo po nobeni ceni, ti imajo vedno odprto roko.

Polagoma se je pričela tajnost odkrivati; gnuloba v prvaškem močvirju je postajala prevelika, smrad se je pričel čutiti. Vsako leto je prinesel narodnjakom polome slovenskih denarnih zavodov. In vedno zopet isti pojav: z denarjem malih vložnikov so se prvaški voditelji za-se in za svoj narod „vojskovali“. Za prvaške voditelje so bili to krasni časi. Veljali so kot bogati graščaki, postajali so industrijanci, bili so vedno zmagovalni voditelji stranke, ki je korakala od uspeha do uspeha, bili so spoštovani in zavidani in tako se je moralo vedno število tistih povečati, ki živjajo. A pri vsakem koritu ima končno le gotovo število prostor in vsako korito postane prazno. Prehitro snedena jedila pa imajo malo redilne vrednosti, ker zapustijo truplo prehitro. Tako je prišlo do polomov, pri katerih je bilo uničenih brezštevno oseb, ki so se dali od fanatičnega prvaškega časopisja in od politične prižnice zapeljati; ali pri teh polomih tudi prvaški sleparji končno niso družega imeli nego kletev oslepargenih.

Pri zagriženih prvaških zavodih so bili pojmi vloga in žrtev, bilanca in goljufija, član predstojništva in glavni dolžnik ednaki. To zmešnjavo pojmov je najbolje pokazal zadnjič zaprti „direktor“ Jošt; ta je kot revizor „Glavne posojilnice“ v Ljubljani proti plači neomejeno obvezne člane pridobil, čeprav je vedel, da pride kmalu do poloma. Proti takemu res prvaškemu nastopanju na polju denarnega gospodarstva je seveda vsak boj brezuspešen.

Na ta način so prvaški denarni zavodi nemška posestva nakupovali. Cena teh posestev jim je bila postranska stvar. Dajali so na taka posestva mnogo več denarja, nego so bila vredna. Prvaški trgovci, ki nimajo ničesar kakor tisto, kar na sebi nosijo, dobivali so za nakup hiš svoto, ki je bila še veliko večja, kakor itak že previsoka kupnina. Saj so morali s tem denarjem še prenose pristojbine in stroške posredovanja ter kupčijske pogodbe plačati; tu je zopet prvaški advokat zaslužil, ki je bil obenem član predstojništva dotičnega denarnega zavoda. Proti tej „praksi“ prvaških blagajen seveda ni pomagal noben odpor. Koliko

vznenmirjenja so napravili pred par leti prvaški graščinski nakupi v nemških delih Štajerske, n. pr. graščine Thal pri Gradcu in večjih gozdov na Pohorju. Danes sedi to slovensko prvaško podjetništvo pod ključem. In vsaka veja onih lepih gozdov je bila plačana s krvavo prisluženi denarji vbojih ljudij. Danes je vsa ta gnila čaroba razkrinkana in uganka rešena...

Vprašalo bi se pač lahko, kako je to vse mogoče? Ali ni denarni zavod poleg „revizorjevi“ kontroli tudi oni vložnikov podvržen? Ali ne vidijo vložniki prvaških denarnih zavodov, kako ravno članipredstojništva s posestvi, hišami in tujimi industrijskimi podjetji špekulirajo?... Tukaj je pač zopet vsemogočna roka farovža, ki pomiruje, ki odstrani vse dvome, ki podučuje ljudi, da je vse to „bogazasluzno delo“...

Cela vrsta prvaških polomov v zadnjih letih, od žalostnega konca prvaškega gospodarstva v Šoštanjcu pa do zadnjega velikega poloma v Ljubljani je posledica propadanja gospodarskega in političnega življenja sloven. naroda. Napačno ni bilo, ako bi se smatralo ravno liberalne slovenske voditelje za ustanovitelje te gospodarske morale. Take razlike pač ni med Slovenci. Gospodje slovenski voditelji menjajo premnogokrat svojo firmo. Slovensko-klerikalne posojilnice so ravno tako za čez tri milijone kron zadolžene. Kranjski deželni zbor je moral ravnokar 750.000 K iz vseučilišnega sklada klerikalni „Gospodarski zvezi“ žrtvovati in pobožni romar Jeglič je moral v Rim potovati, da bi pri papežu še nadaljno sodelovanje duhovnikov pri prvaških denarnih zavodih izprosil...

Tukaj se ne gre torej za sramoto stranke, marveč za sramoto celokupnega slovenskega naroda.

Podpisane razmere pa niso morda izjeme. To prvaško denarno gospodarstvo je grozovito in nevarno. In tisti, ki to „moralo“ delajo? V kolikor še niso zaprti in se nahajajo na prostem ter niso ravno najhuje obdoženi, se jih boje in zanaprej spoštovalo. Naše vlade in uradi so polni dobrote napram onim ljudem, ki jih pozna vsak človek kot sokrivce tega zistema...

Politični pregled.

Delegacije. Vojaški odsek delegacije je na leto 1911 odpadši del mornarskega kredita sprejel. S tem stopi naša država v neki novi položaj. Postala bo denarjem tudi na morju činitelj, s katerim bo moral vsakdo računati. Tekom enega leta bodeta dva velikanska parnika (dreadnought) gotova, ki ju izdelujejo v tržaškem „slabilimento tecnico“. Odbor sprejel je tudi neko resolucijo, po kateri se vladi naroči, da naj materijal v inozemstvu kupi, ako bi bil domači predrag. S tem se hoče nastopanje oduroških kartelov omejiti.

Potrdil je cesar od koroškega deželnega zbora sklenjeno postavbo glede samostojne deželne doklade na zasebno rabo vina in vinskega mošta.

Boznijski deželni šef general Varesanin hoče zaradi starosti v pokoj stopiti.

Klerikalci med seboj. Pred porotniki v Gradcu se je vršila te dni zanimiva razprava. Tožil je klerikalec Hagenhofer, toženec pa je bil kršč. socialc (tudi klerikalec) Neunteufel. Prišle so velike svinjarije na dan. Klerikalci so pač povsod ednaki: za lastni žep in za ničesar drugega se jim grè...

Šolstvo na Ruskem. Ruska „Duma“ je sklenila postavbo, po kateri se vpelje obvezni šolski obisk. Vsak otrok bo moral torej od slej šolo obiskovati. Grozne razmere na Ruskem dokazujejo pač veliko potrebo te postavbe. Nevednost ljudstva je pač v prvi vrsti kriva, da postaja ruski kmet vedno bolj reven, da se pijančevanje vedno bolj širi in da se tudi proti koleri ni moglo tako nastopiti, kakor bi bilo treba. Veliki pomen nove postavbe, ki dovoli tudi 10 milijonov za uredničenje ljudskih šol, pokazal se bo seveda šele čez par let.

Upor na otokih Karoline je zdaj popolnoma udušen. Pleme divjih Džokatjev je vjet. 15 morilcev so postrelili, ostalih 426 pa v Yap v pregnanstvo postali.

Španska vlada pripravlja popolni spor z vatanom in hoče baje vse diplomatske zveze s papeževim dvorom pretrgati.

Zamorska strahovlada. Iz otoka Haiti se poroča, da so zamorci pravo strahovlado uresničili. Kri teče v potokih. Mnogo vasi je požganih. Zamorci kar divjajo, ropajo in plenijo. Tudi Evropejci so že v življenski nevarnosti.

V Koreji so baje veliko ustajo odkrili. Vodja upornikov trdi, da ima 50.000 mož na razpolago.

Na Ruskem so praznovali te dni 50 letnico, odkar je kar kmetsko tlako odpravil.

Iz Srbskega so pričeli v zadnjem času vojaki prav hudo dezertirati. Te dni jih je prišlo kar 15 v Essek. Vojaki pravijo, da se jim na Srbskem ne plača ničesar in se jih le trpinči ter pusti stradati.

Krvave volitve. Pri volitvah v Buzenu (Rumunska) prišlo je do krvavih izgrediv, pri katerih se je tudi iz revolverjev streljalo. Troje oseb je bilo pri temu ubitih. Vojaki so morali z orodjem red napraviti. Balkanske navade!

Dopisi.

Ptujska gora. Dne 2. februarja t. l. je imel tukajšni občinski odbor letni račun za leto 1910. Ako se pomisli, da smo morali občani 150% občinskih doklad plačevati, nam ne more nobeden pameten človek zameriti, ako se tudi davkoplačevalci hočemo prepričati o izdatkih. Pa kako naj se kdo prepriča; kaj Jurček počenja, presega vse meje dostojnosti! Zatoraj mora se javno pribiti, da razpoloženim računom ni hotel dati priloge, to je pobotnic in občinskih sklepov, kateri se strinjajo z računom (!) Kakor znano, je država dala občini Ptujski gori za napravbo cest in vodnjakov 1500 K; le-ta svota bi se morala porabiti vsem davkoplačevalcem v prid; gorski narodnjaki Klemenčič, Topolovec in Kupčič pa so jo pogruntali, da si olepšajo trg, in so to celo svoto porabili za zid